

บทความวิจัย

ปัจจัยเชิงสาเหตุพระระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อาอีด๊ะ ยีเจ๊ะนิ*

ไพรัตน์ วงษ์นาม**

สมพงษ์ ปั่นหุ่น***

สุวีพร อนุศาสนนันท์****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งพัฒนาโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และประเมินสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุพระระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน จำนวน 1,345 คน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 56 แห่ง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน ตัวแปรที่ใช้ทำนายระดับนักเรียน คือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร พฤติกรรมการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน และเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ตัวแปรทำนายระดับโรงเรียน ได้แก่ คุณภาพการสอนของครู คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ภาวะผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียน ตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม แบ่งออกเป็น 1) ผลผลิตเชิงวิชาการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศาสนา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสามัญ 2) ผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ มี 9 ตัว คือ คุณธรรมและจริยธรรมตามวิถีอิสลาม ความสนใจในสิ่งที่เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน ความตั้งใจในสิ่งที่เรียน แรงจูงใจต่อสิ่งที่เรียน เจตคติต่อการบ้าน การบูรณาการทางสังคมในห้องเรียน และเมโนทัศน์เกี่ยวกับวิชาการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม มีคุณภาพในระดับมาก และความเชื่อมั่นสูง การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขั้นพหุระดับ ตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. โมเดลการวัดพระระดับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่า $\chi^2 = 77.677$, $df = 76$, $p = 0.425$, $\chi^2/df = 1.022$, $RMSEA = 0.013$, $CFI = 1.000$, $TCI = 0.999$, $SRMR_w = 0.017$, $SRMR_b = 0.098$ เป็นไปตามเกณฑ์

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

** รองศาสตราจารย์, (ดร.) ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** อาจารย์, (ดร.) ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**** อาจารย์, (ดร.) ภาควิชาการวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. โมเดลสมการโครงสร้างพระระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีค่า $\chi^2 = 1127.684$, $df = 624$ $p = 0.812$, $\chi^2/df = 1.807$, $RMSEA = 0.031$, $CFI = 0.947$, $TCI = 0.938$, $SRMR_w = 0.016$, $SRMR_b = 0.136$ โดยแบ่งระดับการทำนายดังนี้

2.1 ตัวแปรที่ใช้ทำนายระดับนักเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน และเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านผลผลิตเชิงวิชาการ และตัวแปรความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 5.3

2.2 ตัวแปรทำนายโมเดลประสิทธิผลโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ระดับโรงเรียนด้านผลผลิตเชิงวิชาการ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากตัวแปรคุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และได้รับอิทธิพลโดยรวมเชิงบวกจากบรรยากาศโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 32.4 และปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย ร้อยละ 81

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงสาเหตุพระระดับ, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

RESEARCH

Multi –level causal model of factors affecting Islamic private school effectiveness in the border provinces

Aidah Yejanih^{*}

Pairat Wongnam^{**}

Sompong Panhoon^{***}

Sureeporn Anusasananan^{****}

Abstract

This research aims to develop a model evaluating effectiveness of Islamic private schools and assessing a multi-level causal equation affecting effectiveness of Islamic private schools in the southern border provinces. The sample group included 1,345 administrators, teachers and students in 56 Islamic private schools offering grade-six education in the southern border provinces affiliated to Office of the Private Education Commission, academic year 2012 using two-stage random sampling. Predicting variables of students were communicating languages, learning behavior, background knowledge, attention of parents to education and socioeconomic status of parents. Predicting variables of schools were teaching quality of teachers, working quality of life of teachers, academic leadership of administrators and school climate. Dependent variables were effectiveness of Islamic private schools divided into: 1) academic performance: effectiveness of religion subject teaching and effectiveness of basic subject teaching; 2) non-academic performance: integrity and ethics according to Islam, interest in learned subjects, relationships between teachers and students, wellness in schools, attention to learned subjects, attitudes towards homework, social development in classes and academic concepts. Research instruments were questionnaires. Quality and confidence were at a high level. Data were analyzed using multi-level causal equation to test validity of the model and empirical data.

Research findings

1. The multi-level causal equation model affecting effectiveness of Islamic private schools in the southern border provinces was consistent with empirical data of values $\chi^2 = 77.677$, $df = 76$, $p = 0.425$, $\chi^2/df = 1.022$, $RMSEA = 0.013$, $CFI = 1.000$, $TCI = 0.999$, $SRMR_w = 0.017$, $SRMR_b = 0.098$ met the standards.

^{*} Ph.D. Candidate of Education Research, Measurement and Statistics, Burapa University

^{**} Assoc. Prof. and Lecturer, Department of Social Development of Vocational Education. Burapa university

^{***} (Dr.) Lecturer, Department of Education and Social Development. Faculty of Education Burapa university

^{****} (Dr.) Lecturer, Department of Research and Applied Psychology. Faculty of Education Burapa university

2. The multi-level causal equation model affecting effectiveness of Islamic private schools in the southern border provinces was consistent with empirical data with values $\chi^2 = 127.684$, $df = 624$, $p = 0.812$, $\chi^2/df = 1.807$, $RMSEA = 0.031$, $CFI = 0.947$, $TCI = 0.938$, $SRMR_w = 0.016$ and $SRMR_b = 0.136$. Levels of prediction can be divided as follows.

2.1 Variables used to predict students: learning behavior, attention of parents to education and socioeconomic status of parents did not have academic influence on effectiveness of Islamic private schools in the southern border provinces in terms of academic performance. The 'attention of parents to education' variable did not influence effectiveness of Islamic private schools in the southern border provinces in terms of non-academic performance at statistical significance of .05 and prediction coefficient of 5.3%.

2.2 Variables predicting the multi-level causal equation model affecting effectiveness of Islamic private schools in the southern border provinces at the school level in terms of academic performance were positively and directly influenced by 'teaching quality of teachers', 'academic leadership of administrators' variables and were positively influenced by the 'school climate' variable at statistical significance of .05 and prediction coefficient of 32.4%. The 'school climate' variable affected effectiveness of Islamic private schools in the southern border provinces in terms of non-academic performance at statistical significance of .05 and prediction coefficient of 81%.

Keywords: Multi-level causal model, Islamic private school

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่จังหวัด นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และใน 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ที่มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 79.47 มีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวทางศาสนบัญญัติของอิสลามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12, 2552) ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่นี้ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุตรหลานให้มีความรู้และสามารถปฏิบัติตนตามหลักการศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด จึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาโรงเรียนเอกชนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี คิดเป็นร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2552) เพราะต้องการให้บุตรหลานเรียนรู้ทั้งวิชาสามัญและศาสนาควบคู่กัน ยึดถือตามหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา อ้างอิงซึ่งอัตลักษณ์เฉพาะตน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาและวิถีชีวิต และมีทักษะเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในยุคการแข่งขันนี้ได้ (นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ, 2550 ; อะหมัด ยี่สุนทร, 2550; อิบรอเฮม ณรงค์รักษาเขต, 2549 : นินาวาลย์ ปานากาเซ็ง แมงกาจิ, 2551) สิ่งเหล่านี้สะท้อนค่านิยมเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษา ทำให้พื้นที่นี้มีสภาพปัญหาแตกต่างจากพื้นที่อื่นไปด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะได้รับความนิยมจากประชาชนในพื้นที่ อันเนื่องมาจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงาน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ทุกรายวิชามีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และมีแนวโน้มคะแนนลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย มีคะแนนอยู่ติดอยู่อันดับรั้งท้ายของประเทศ (มติชนออนไลน์, 2555) และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาด้านศาสนาอิสลาม (I-NET) ปีการศึกษา 2554-2555 ใน 3 ระดับคือ ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนต้น (อับตาดียะห์) ระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวซซิฎาห์) และระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะห์) คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา จำนวน 8 รายวิชา ได้แก่อัลกุรอาน อัลหะดีษ อัลฟิกฮ์ อัลอะกีดะห์ อัลตารีค อัลลาค ภาษาอาหรับและภาษามลายู พบว่าคะแนนเฉลี่ยอิสลามทุกระดับชั้นต่ำกว่าร้อยละ 50 (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12, 2554, 2555) นอกจากคุณภาพการศึกษาที่ต่ำลงแล้ว ความประพฤติในด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ไม่เป็นที่พึงประสงค์ (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551) เนื่องจากความทันสมัยที่นักเรียนตามไม่ทัน หรือเป็นเพราะข้อจำกัดทางด้านภาษาโดยเฉพาะการตีความ การแปลความหมาย ทำให้การรับรู้วัฒนธรรมและคุณค่าการเรียนรู้อ่อนด้อยลง (สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้, 2555) ประกอบกับการนำหลักสูตรสู่ห้องเรียน สถานศึกษาและครูยังไม่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการเรียนรู้ แต่จะให้ความสำคัญกับหนังสือแบบเรียนที่ใช้ในการเรียนการสอน และการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนของครูยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการคิดวิเคราะห์มากนัก นอกจากนี้เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีผลต่อขวัญและกำลังใจของครูที่จะตั้งใจจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการโยกย้ายสับเปลี่ยนของครู ทำให้มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนานักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 10) เป็นไปอย่างยาก ผลการวิจัยที่ผ่านมารูปได้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีปัญหาประสิทธิภาพโรงเรียน ในด้านผลผลิตเชิงวิชาการ (Academic Output) ผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ (Non-academic Output) และยังไม่บรรลุความเป็นเลิศของประสิทธิภาพโรงเรียนอย่างแท้จริง

ดังนั้นคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการทางการศึกษา

และรัฐว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543) รวมทั้งหาวิธีป้องกันปัญหาการด้อยคุณภาพของการจัดการศึกษาที่สำคัญคือ ความสามารถในการดำเนินงานโรงเรียนบรรลุผลเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสูงสุด

แต่เนื่องจากโครงสร้างและธรรมชาติของข้อมูลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีลักษณะสอดคล้องกันเป็นระดับชั้นเรียกว่าข้อมูลพหุระดับ (Multi-level Data) หรือข้อมูลระดับลวดลาย (Hierarchical Nested Data) คือ ข้อมูลระดับนักเรียน (Individual Student Level) ระดับห้องเรียน (Classroom Level) และระดับโรงเรียน (School Level) และบริบทโรงเรียน (Context Level) ตามลำดับ นอกจากนี้ การดำเนินงานของโรงเรียนยังมีลักษณะเป็นลำดับชั้น (Hierarchy) คือ การบริหารระดับสูงจะมีอิทธิพลต่อการบริหารในระดับรองลงมาต่อไปตามลำดับ ทำให้ตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุในระดับสูงส่งผลต่อตัวแปรในระดับที่ต่ำกว่าเป็นทอดๆ ไป ตัวแปรที่อยู่ระดับเดียวกันและต่างระดับกัน จะมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตลอดเวลา (Creemers, 1994: นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2535, 2552 : ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, 2554)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการโครงสร้างพหุระดับ (MSEM) เพื่อให้เห็นภาพประกอบรวมทั้งสมการของโมเดล และเห็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุรูปธรรม โดยคำนึงถึงโครงสร้างที่เป็นระดับของข้อมูล ทำให้สามารถอธิบายหรือทำนายตัวแปรตามได้อย่างครอบคลุม และแก้ปัญหาความลำเอียงของการสรุปข้ามระดับปัญหาความผิดพลาดในการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และปัญหาความผันแปรของสัมประสิทธิ์การถดถอย (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, 2554)

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้นดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการวิเคราะห์ MSEM โดยมีปัจจัย 2 ระดับ คือ ระดับจุลภาค (Micro-level unit) หรือระดับนักเรียน และระดับมหภาค (Macro-level unit) หรือระดับโรงเรียน โดยสนใจพัฒนาโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปัจจัยใดเชิงสาเหตุใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และโมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุแบบพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ อย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านทฤษฎีและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนของรัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานพัฒนาสังคมที่จะสามารถนำข้อค้นพบที่ได้เหล่านี้มาสู่การบูรณาการในการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
2. พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลการวัดพหุระดับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีความตรงและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. **โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม** หมายถึง สถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา

2. **ประสิทธิผลของโรงเรียน** หมายถึง ความสำเร็จในการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษา อันที่จะก่อให้เกิดผลกับนักเรียนรายบุคคล และภาพรวมของโรงเรียนโดยกำหนดตัวแปรที่เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผล 2 ประการ คือ

ผลผลิตเชิงวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาสามัญ** หมายถึง ความรู้ความ สามารถที่ได้จากการเรียนรู้ โดยวัดจากคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เป็นผลการเรียนของภาคเรียนที่ 2 ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาศาสนา หมายถึง ความรู้ความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้ โดยวัดจากคะแนนเฉลี่ยผลสอบมาตรฐานอิสลามศึกษา (I-NET) 8 รายวิชา ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ อัลฟิกห์ อัลอะกีดะห์ อัลตารีค อัคลาค ภาษาอาหรับและภาษามลายู

2.2 **ผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ** ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1. **คุณธรรมและจริยธรรมตามวิถีอิสลาม** คือ หมายถึง ผลที่เกิดจากความสามารถในการดำเนินงานในโรงเรียน ในการพัฒนาผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และระเบียบวินัยประพฤติตนตามหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม

2.2.2 **ความสนใจในสิ่งที่เรียน** คือ พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความสนใจในเนื้อหาวิชา การเห็นความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ของการเรียนการสอนในโรงเรียนในภาพรวมทุกรายวิชา

2.2.3. **สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน** หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ดีที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน ที่นักเรียนสามารถรับรู้ เมื่อได้รับการปฏิบัติจากครู ได้แก่ ความรู้สึกที่ครูใจดี ครูเข้าใจความรู้สึกของนักเรียน การให้ความช่วยเหลือของครูเมื่อนักเรียนมีปัญหา

2.2.4. **ความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน** คือ ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีต่อโรงเรียน ความรู้สึกถึงความร่มรื่นน่าอยู่ภายในโรงเรียน

2.2.5. **ความสนใจในชั้นเรียน** คือ พฤติกรรมที่นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ต่อบทเรียนที่ครูผู้สอนได้ทำการสอน ได้แก่ การแสดงถึงการมีส่วนร่วมในบทเรียน การตั้งใจฟังการอธิบายของครูความตั้งใจต่อการสอนของครู การรับผิดชอบงานที่ครูมอบหมาย

2.2.6. **แรงจูงใจต่อสิ่งที่เรียน** คือ แรงผลักดันภายในที่เกิดขึ้นในจิตใจของนักเรียนในการที่จะบรรลุผลสำเร็จในการเรียน หรือกิจกรรมในโรงเรียน ได้แก่ ความรู้สึกที่จะทำงานให้ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ ความกล้าหาญในการทำสิ่งที่ดีกว่าให้สำเร็จ การทุ่มเทความสามารถในการเรียนอย่างเต็มที่

2.2.7. **เจตคติต่อการบ้าน** คือ พฤติกรรมของนักเรียนที่เอาใจใส่ และการให้ความสำคัญต่อการบ้านที่ครูมอบหมายให้

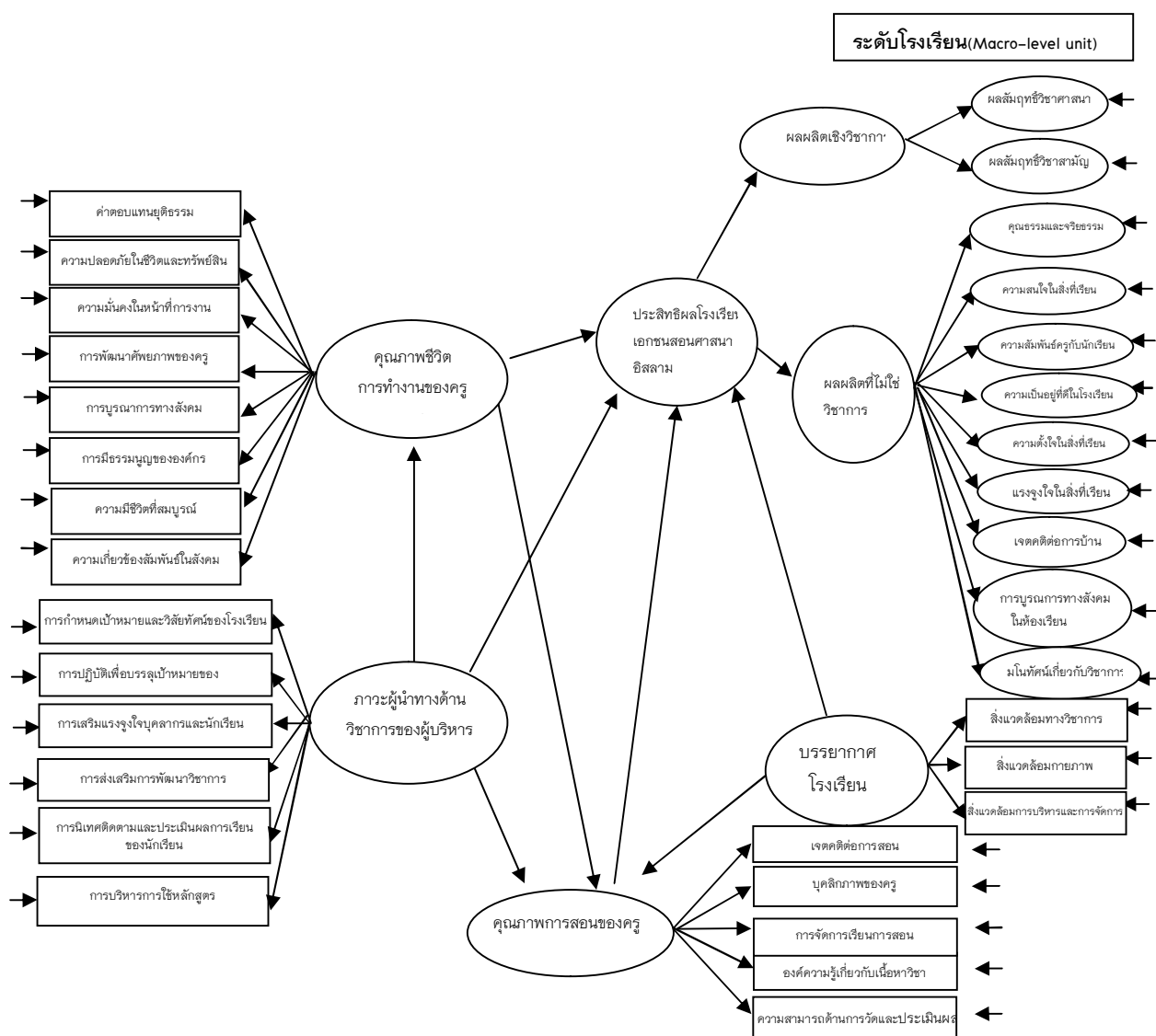
2.2.8. การบูรณาการทางสังคมในห้องเรียน คือ ความรู้สึกเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับเพื่อน ของนักเรียนที่ต้องอยู่ร่วมสังคมกับผู้อื่นทั้งในห้องเรียน และเมื่ออยู่ที่บ้านได้แก่ การเข้ากับเพื่อนได้ดี การร่วมกิจกรรม กับเพื่อน ความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อน

2.2.9. มโนทัศน์ทางด้านวิชาการ คือ เจตคติ หรือการเห็นคุณค่า หรือความคิดเห็นโดยรวมของนักเรียนที่มีต่อด้านวิชาการ ที่ตนได้รับการถ่ายทอดจากครูในโรงเรียนว่า ตนมีความสามารถในการเข้าใจเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้ว มีความมั่นใจในผลการสอบของตน ความมั่นใจในสามารถทางวิชาการของตน ความสามารถในการอธิบาย เนื้อหาวิชาการที่เรียนมาแล้วให้ผู้อื่นฟังได้

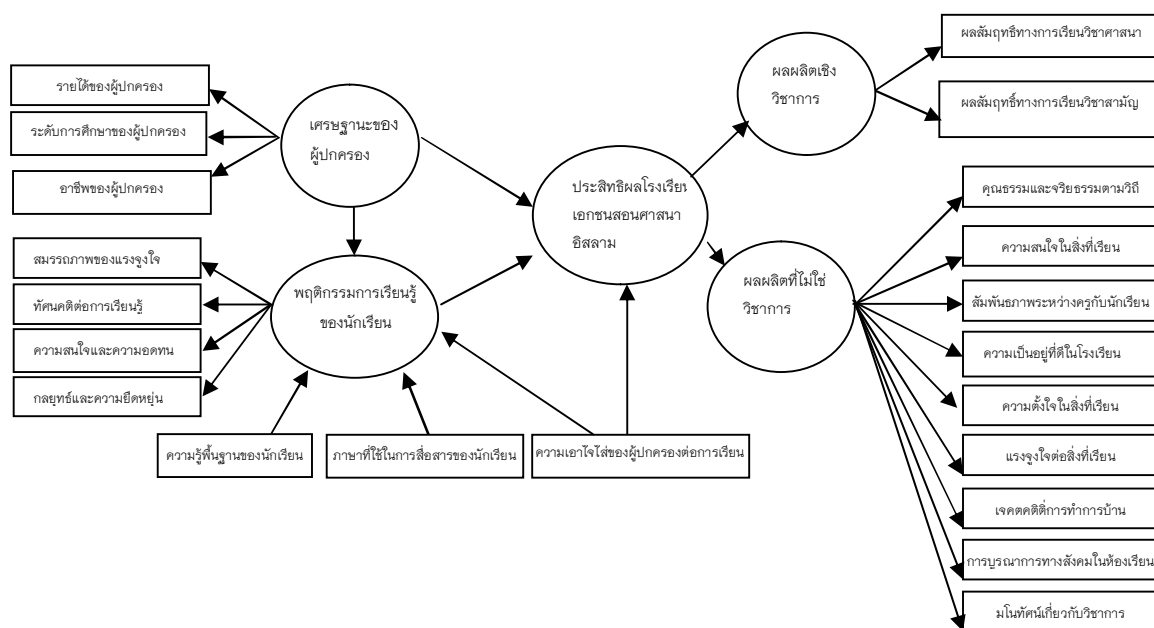
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม (School Effectiveness) ของแวน แดม และคนอื่น ๆ (Van Damme ; et al, 2002, pp. 396-397) และจากการศึกษาบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยผ่านกระบวนการทำสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งเป็น ผลผลิตของโรงเรียนที่มีความครอบคลุมคุณสมบัติของนักเรียน และเน้นการให้ความสำคัญกับตัวผู้เรียนเป็นหลัก สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2553 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) ประกอบด้วย 1. ผลผลิตเชิงวิชาการ (Academic Output) วัดได้จาก 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศาสนา (GPA_IS) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสามัญ (GPA_TH) 2. ผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ (Non-academic Output) วัดได้จาก 1) คุณธรรมและจริยธรรมตามวิถีอิสลาม 2) ความสนใจในสิ่งที่เรียน 3) ความ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน 4) ความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน 5) ความตั้งใจในสิ่งที่เรียน 6) แรงจูงใจต่อสิ่งที่เรียน 7) เจตคติต่อการบ้าน 8) การบูรณาการทางสังคมในห้องเรียน 9) มโนทัศน์เกี่ยวกับวิชาการ

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ระดับนักเรียน (Micro-level unit)

ภาพที่ 1 โมเดลเชิงสาเหตุของระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2555 ใน 5 จังหวัด คือ นราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูล และสงขลา จำนวน 223 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน จำนวน 1,345 คน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 56 แห่ง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ทำนายระดับนักเรียน ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร พฤติกรรมการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจของผู้อุปการะต่อการเรียน และโครงสร้างของครู โครงสร้างของครู ตัวแปรทำนายระดับโรงเรียน ได้แก่ คุณภาพการสอนของครู คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ภาวะผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียน ตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ผลผลิตเชิงวิชาการ (Academic Output) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศาสนา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสามัญ 2) ผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ (Non-academic Output) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัว ได้แก่ คุณธรรมและจริยธรรมตามวิถีอิสลาม ความสนใจในสิ่งที่เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน ความตั้งใจในสิ่งที่เรียน แรงจูงใจต่อสิ่งที่เรียน เจตคติต่อการบ้าน การบูรณาการทางสังคมในห้องเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอน ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร คุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถามในการวัดตัวแปรแฝงในแต่ละฉบับ ด้านอำนาจจำแนก (Discrimination) และด้านความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าอยู่ในเกณฑ์สูง มีค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) อยู่ระหว่าง .209 - .821 และมีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .862 - .970 ผลการวิเคราะห์เชิงยืนยันของตัวแปรแฝง 7 ตัวแปร คือ ประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เศรษฐฐานะของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของครู คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ภาวะผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหาร และบรรยากาศโรงเรียน พบว่าตัวแปรแฝงทั้ง 7 ตัว มีความตรงเชิงโครงสร้าง และสามารถวัดได้ด้วยแปรสังเกตได้หรือบ่งชี้ในแต่ละโมเดลได้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

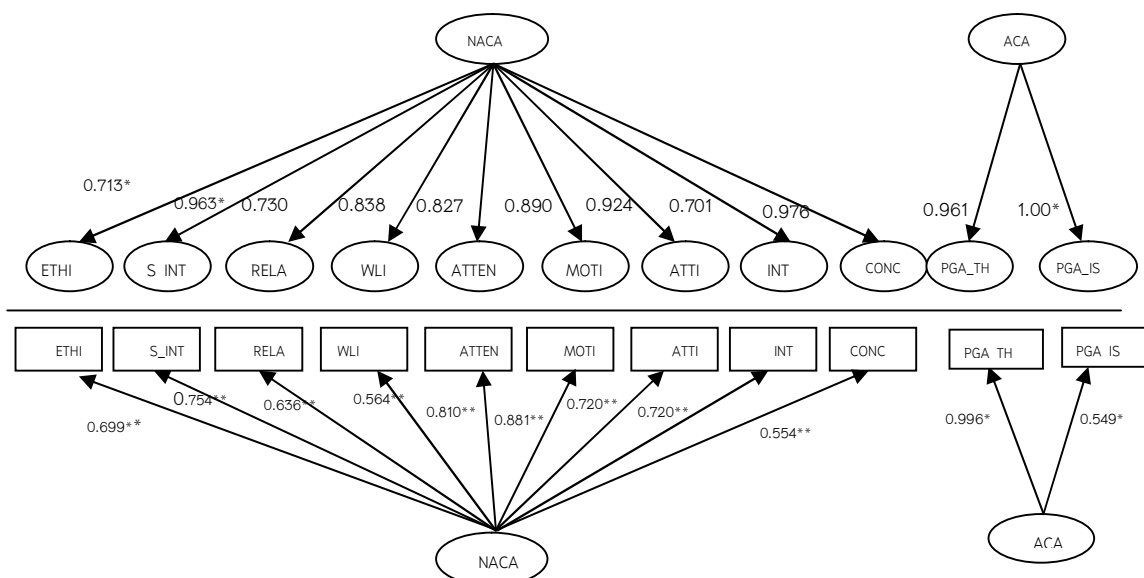
ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถาม 56 โรงเรียน 1,456 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวนทั้งสิ้น 1,345 ฉบับ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามคิดเป็น ร้อยละ 92.37

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายเพื่อศึกษาและอธิบายลักษณะการแจกแจงของตัวแปรวิเคราะห์เพื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระดับเดียว (Single Level CFA) และองค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับ (Multilevel CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบการวัดตัวแปรแฝง วิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการนำตัวแปรไปวิเคราะห์พหุระดับ สำหรับรูปแบบเชิงสาเหตุพหุระดับประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ วิเคราะห์ตรวจสอบความตรงของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรม Mplus 6.12

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้เบื้องต้นพบว่ามีความตรงเชิงโครงสร้าง และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 39.764$, $df = 34$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 1.170$, $RMSEA = 0.014$, $CFI = 0.999$, $TLI = 0.998$ เป็นไปตามเกณฑ์ทุกตัว ทั้งนี้ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรแฝงผลิตเชิงวิชาการ และตัวแปรผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรไม่มากพอ ($<.29$) ที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ผู้วิจัยจึงแยกตัวแปรเกณฑ์วัดประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ออกเป็น 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรแฝงผลผลิตเชิงวิชาการ และตัวแปรแฝงผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันพหุระดับ (Multilevel CFA) ของโมเดลการวัดประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความตรงเชิงโครงสร้างหรือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 77.677$, $df = 76$, $\chi^2/df = 1.022$, $p = 0.425$, $RMSEA = 0.013$, $CFI = 1.000$, $TCI = 0.999$, $SRMR_w = 0.017$, $SRMR_b = 0.098$ เป็นไปตามเกณฑ์ทุกตัว ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดพหุระดับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลพหุระดับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระดับนักเรียนและระดับโรงเรียน พบว่าประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความผันแปรตามการรับรู้ของนักเรียนแต่ละบุคคล และระดับโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 1127.684$, $df = 624$, $p = 0.812$, $\chi^2/df = 1.807$, $RMSEA = 0.031$, $CFI = 0.947$, $TCI = 0.938$, $SRMRw = 0.016$, $SRMRb = 0.136$ เป็นไปตามเกณฑ์ ปรากฏดังตารางที่ 1 และภาพที่ 3 และแบ่งการทำนายดังนี้

2.1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรแฝงในสมการโครงสร้างพหุระดับในโมเดลระดับนักเรียน ปัจจัยพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน และเศรษฐกิจของผู้ปกครองไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผลผลิตเชิงวิชาการ ทั้งนี้มีปัจจัยเพียงปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ คือ ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 5.3

2.2 โมเดลระดับโรงเรียน ประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผลผลิตเชิงวิชาการ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากคุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางด้านการวิชาการของผู้บริหาร และได้รับอิทธิพลโดยรวมเชิงบวกจากบรรยากาศโรงเรียน

มีสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับร้อยละ 32.4 ทั้งนี้ประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวก จากปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน เพียงปัจจัยเดียว โดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับร้อยละ 81

ด้านคุณภาพการสอนของครูได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากบรรยากาศโรงเรียน โดยมีค่า สัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 73.3 และคุณภาพชีวิตการทำงานของครูได้รับอิทธิพลทางตรงจากภาวะผู้นำทางด้านการวิชาการของผู้บริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 79.5

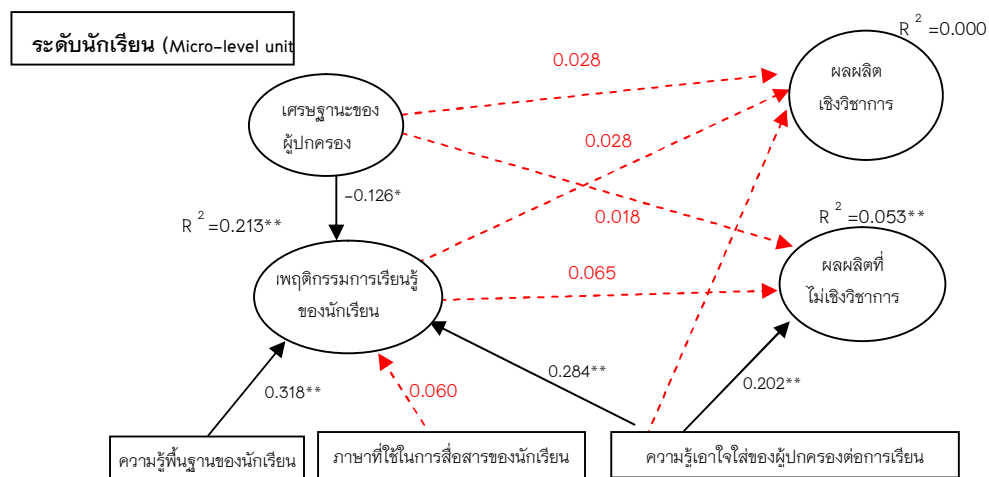
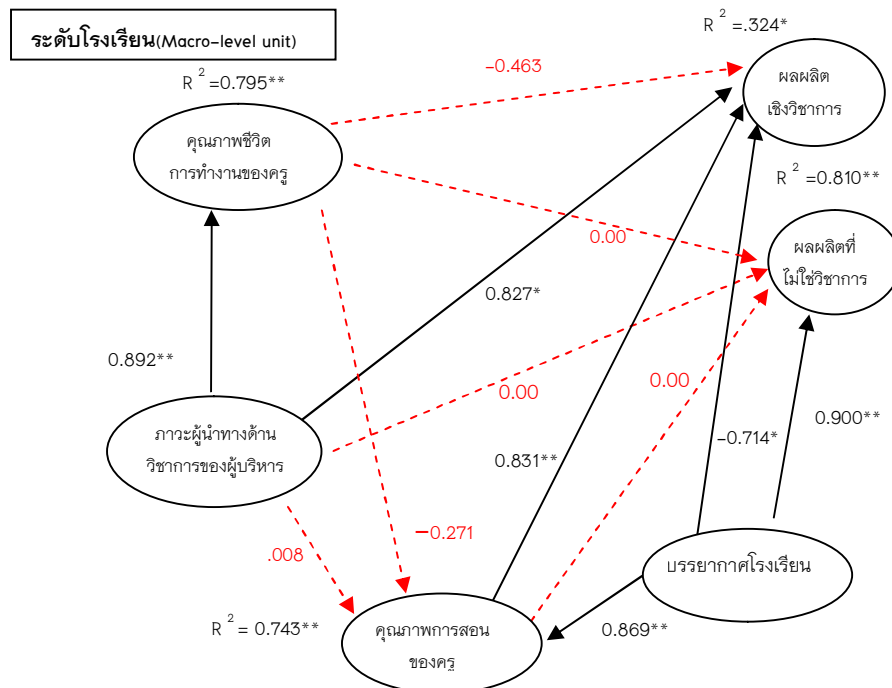
ตารางที่ 1 ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรทำนายระดับนักเรียนและระดับโรงเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผลผลิตเชิงวิชาการและด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ

ตัวแปรทำนายระดับนักเรียน	ขนาดอิทธิพลผลผลิตเชิงวิชาการ			ขนาดอิทธิพลพฤติกรรมกรเรียนของนักเรียน			ขนาดอิทธิพลผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
SES				-0.126*		-0.126*			
BEH									
BPGA				0.318**	-	0.318**			
TAKE				0.284**	-	0.284**	0.202**	-	0.202**
LANG									

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปรทำนายระดับโรงเรียน	ขนาดอิทธิพลผลผลิตเชิงวิชาการ			ขนาดอิทธิพลผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ			ขนาดอิทธิพลคุณภาพชีวิตการทำงานของครู			ขนาดอิทธิพลคุณภาพการสอนของครู		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
QUAT	0.831**	-	0.831*									
LIFET												
LEAD	0.827*	-	0.827*				0.892*	-	0.892**			
CLIMET	-		0.008*	0.900**	-	0.900*				0.869*	-	0.869*
	0.714*	0.722*								*		*

หมายเหตุ * หมายถึง $p < .05$, ** หมายถึง $p < .01$, DE = Direct Effect (อิทธิพลทางตรง) , IE = Indirect Effect (อิทธิพลทางอ้อม), Total Effect (อิทธิพลรวม)

ภาพที่ 3 โมเดลเชิงสาเหตุทุกระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดพุทธระดับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยบูรณาการจากโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนของ แวน แดม และคนอื่น ๆ (Van Damme ; et al, 2002, pp. 396-397) ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านผลผลิตเชิงวิชาการ และด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ และในองค์ประกอบของผลผลิตเชิงวิชาการ มีตัวบ่งชี้เดียวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสามัญ และองค์ประกอบของผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ ความสนใจในสิ่งที่เรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน ความตั้งใจในสิ่งที่เรียน แรงจูงใจต่อสิ่งที่เรียน เจตคติต่อการบ้าน การบูรณาการทางสังคมในห้องเรียน และมโนทัศน์เกี่ยวกับวิชาการ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศาสนา ในองค์ประกอบของผลผลิตเชิงวิชาการ และตัวบ่งชี้คุณธรรม และจริยธรรมตามวิถีอิสลามในองค์ประกอบของผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ ที่ได้จากการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบผลผลิตเชิงวิชาการ 2 ตัว และตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ 9 ตัว ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ค่า $\chi^2 = 39.764$, $df = 34$, $p = 0.00$, $\chi^2/df = 1.170$, $RMSEA = 0.014$, $CFI = 0.999$, $TLI = 0.998$ เป็นไปตามเกณฑ์ ทั้งนี้ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปรแฝงผลผลิตเชิงวิชาการ และตัวแปรผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรไม่มากพอ ($<.29$) ที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้ จึงแยกตัวแปรเกณฑ์วัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ออกเป็น 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรแฝงผลผลิตเชิงวิชาการ และตัวแปรแฝงผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ แวนแดม และคณะ (Van Damme. et al, 2002) ที่พบว่าองค์ประกอบของประสิทธิผลโรงเรียนวัดจาก ผลผลิตเชิงวิชาการ และผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง

สาเหตุที่ผู้วิจัยได้แยกตัวแปรออกเป็น 2 ตัวออกจากกัน เพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา มีการจัดการเรียนการสอน 2 หลักสูตรในโรงเรียนเดียวกัน คือวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ทำให้การจัดการศึกษาขาดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ไม่สามารถเชื่อมโยงหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้ขาดผู้บริหารมืออาชีพ ผู้บริหารไม่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ เพราะการบริหารโรงเรียนส่วนใหญ่สืบทอดกันมาจากกระบวนเครือญาติ (มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2549, ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551) ลักษณะนี้ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการพัฒนาหลักสูตรการสอนที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งสองส่วนได้เข้ากันอย่างสมบูรณ์ ขาดการบูรณาการระหว่างความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระ รายวิชาสามัญกับสาระความเข้าใจด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ทำให้การเรียนการสอนมีลักษณะแยกออกจากวิถีชีวิตที่แท้จริงทั้งการเรียนรู้ทั้งทางความรู้คู่คุณธรรม ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง (รุ่ง แก้วแดง ,2548)

ผลการตรวจสอบความตรงโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดังกล่าว ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันพหุระดับ (Multilevel CFA) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์รูปแบบสองกลุ่มไปพร้อม ๆ กัน พบว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้างหรือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงของโมเดล ได้แก่ค่า $\chi^2 = 77.677$, $df = 76$, $\chi^2/df = 1.022$, $p = 0.425$, $RMSEA = 0.013$, $CFI = 1.000$, $TCI = 0.999$, $SRMR_w = 0.017$, $SRMR_b = 0.098$ เป็นไปตามเกณฑ์ทุกตัว แสดงว่าโมเดลการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้มีความตรงเชิงโครงสร้าง และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ตัวแปรที่คัดสรรที่เป็นตัวบ่งชี้

ในการวัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามล้วนมีอิทธิพลและเป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้ และสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาครั้งแรก จึงควรมีการตรวจสอบความตรงของโมเดลที่ซ้ำอีกครั้ง

2. ผลการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1 ตัวแปรทำนายระดับนักเรียน เมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพลของตัวแปรทำนายปัจจัยพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน และเศรษฐกิจของผู้ปกครอง พบว่าไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตเชิงวิชาการ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้มีเพียงปัจจัยความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน เพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้านผลผลิตไม่ใช้วิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 5.3 แสดงว่า ตัวแปรทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน เศรษฐฐานะของผู้ปกครอง มีความแปรปรวนไม่เพียงพอที่จะทำนายประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตเชิงวิชาการได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับอิทธิพลอื่นๆ ในระดับเดียวกัน หรือจากระดับที่สูงกว่าร่วมด้วย เช่น คุณภาพการสอนของครู และภาวะผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของชิดชนก เชิงเชาว์, อัมภา บุญช่วย และทวี ทองคำ (2541) ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลโรงเรียน โดยวิธีสร้างแบบจำลองโครงสร้างเชิงความแปรปรวนร่วม พบว่า มีคุณลักษณะ 3 ด้านที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ องค์ประกอบด้านบริหารโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนของครู และคุณลักษณะของนักเรียน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ฮิลล์ (Hill, 1996) กล่าวว่า ความสำคัญของความเป็นผู้นำทางวิชาการกับกระบวนการเรียนการสอนมีความสำคัญยิ่ง เพราะว่าความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน เพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้านผลผลิตไม่ใช้วิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า หากปัจจัยความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียนสูงจะส่งผลให้ประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการเพิ่มสูงขึ้นด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะครอบครัวเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่อบรมนักเรียนได้ใกล้ชิดที่สุด (นพมาศ ชีรเวดิน, 2542, หน้า 11) เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการผลักดันเยาวชนให้เข้าสู่วังวนแห่งปัญหาหรือจะเหนี่ยวรั้งเยาวชนให้ห่างไกลปัญหาในขณะเดียวกัน (ธวัชชัย พินประเสริฐ 2545 หน้า 21) และการสนับสนุนทางจิตใจจากพ่อแม่ ด้วยการกระตุ้นทางปัญญา ส่งผลให้มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อผลทางการเรียนของนักเรียน (องอาจ นัยวัฒน์, 2544 : อุไร บัวทอง, 2543 : คัดนางค์ มณีศรี และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541 : ปราณี หล้าเบญจ, 2553)

ทั้งนี้ปัจจัยพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เศรษฐฐานะของผู้ปกครอง ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ อาจได้รับอิทธิพลอื่นๆ ในระดับเดียวกัน หรือจากระดับที่สูงกว่าร่วมด้วย เช่น คุณภาพการสอนของครู และภาวะผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร เพราะครูผู้สอนและผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำความรู้ ทักษะและเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิผลแก่นักเรียนและโรงเรียน (ดวงสมร กลิ่นเจริญ, 2545) โดยอย่างเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อิทธิพลของศาสนาและความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังคงเหนียวแน่นและมั่นคง ทำ

ให้นักเรียนมีความเชื่อและศรัทธาต่อครูและบริหารโรงเรียน ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

3.2 ตัวแปรทำนายระดับโรงเรียน

ประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผลผลิตเชิงวิชาการ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจาก ปัจจัยคุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และได้รับอิทธิพลโดยรวมเชิงบวก จากปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ร่วมการทำนายร้อยละ 32.4 ทั้งนี้เพียงมีปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน เพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนไม่เชิงวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 81

ปัจจัยคุณภาพการสอนของครูได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน มีขนาดอิทธิพลแปรผันตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านผลผลิตเชิงวิชาการ และปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ถ้าคุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสูง และบรรยากาศโรงเรียนสูง จะทำให้ประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตเชิงวิชาการสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับแมนน์และลอว์เรนซ์ (Mann & Lawrence 1983, cited in Mann, 1989) และ นริศ สวัสดิ์ (2550) พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนได้แก่ คุณลักษณะและพฤติกรรมของครู คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหาร บรรยากาศในโรงเรียน

ปัจจัยคุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นผลผลิตไม่ใช่วิชาการ ทั้งนี้เพียงมีปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน เพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนไม่เชิงวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 81 แสดงว่า ปัจจัยคุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ ทั้งนี้อาจได้รับอิทธิพลอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน หรืออาจเป็นเพราะในสภาพปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ประสบปัญหาหลายด้าน เช่นด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมของผู้เรียนขาดการบูรณาการระหว่างความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระรายวิชาสามัญกับสาระความเข้าใจด้านศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม การเรียนการสอนจึงมีลักษณะแยกออกจากวิถีชีวิตที่แท้จริง (มูฮัมหมัดรุษานี บากา และอิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2555 : ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551: อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ, 2550 : รุ่ง แก้วแดง ,2548) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันครูให้ความสำคัญต่อการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น แต่การดำเนินการให้เกิดการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนยังเป็นสิ่งที่ยาก เนื่องจากการบูรณาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัด โดยมีสาเหตุจากความรู้ความเข้าใจของครู ครูที่สอนในวิชาสามัญมีขอบเขตจำกัดในการนำองค์ความรู้ทางศาสนามานำเสนอในชั้นเรียน ในขณะที่ครูสอนวิชาศาสนา มีขอบเขตจำกัดในการนำความรู้ทางสามัญมาเสนอในชั้นเรียน (จารุวัจน์ สองเมือง และคณะ, 2552) จึงได้ทำแต่เพียงการบูรณาการสาระวิชาเท่านั้น ไม่ใช้การบูรณาการหลักสูตร

นอกจากนี้ยังประสบปัญหาด้านการจัดการ คือขาดผู้บริหารมืออาชีพ ผู้บริหารไม่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ เพราะส่วนใหญ่สืบทอดกันมาจากระบบเครือญาติ ทำให้ขาดการวางแผนที่ดีในการบริหารงบประมาณ ขาดการพัฒนาบุคลากรในระยะยาว เช่นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การสร้างขวัญและกำลังใจ หลักประกันความมั่นคงในอาชีพ บุคลากรบางส่วนที่รับเข้ามาทำงานเป็นเครือญาติหรือระบบอุปถัมภ์ โดยไม่ได้พิจารณาความรู้

ความสามารถในการทำงาน ทำให้ระบบการบริหารอ่อนแอ เพราะผู้บริหารมีความเกรงใจ บุคลากรบางท่านเป็นคนเก่า ๆ ไม่มีความพร้อมที่จะยอมรับเทคโนโลยีและวิธีการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ ได้ ครูไม่มีความรู้ และความเข้าใจเพียงพอ ในการบูรณาการหลักสูตร รวมทั้งบุคลากรที่ทำงานด้านหลักสูตร ไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากการออกบ่อย ๆ ของบุคลากร (ซุมัคคี อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2549)

จากปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามดังกล่าว ทำให้ ปัจจัยคุณภาพการสอนของครู ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ไม่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นผลผลิตที่ไม่ใช้วิชาการ ทั้งนี้อิทธิพลของศาสนา และความเป็นเอกลักษณ์ ของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังคงเหนียวแน่นและมั่นคงทำให้บรรยากาศโรงเรียน ซึ่งวัดจากตัวชี้วัด สิ่งแวดล้อม ทางด้านวิชาการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามเป็นผลผลิตที่ไม่ใช้วิชาการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 81

3.2.3 ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้านผลผลิตเชิงวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ทั้งนี้มิมีขนาดอิทธิพลโดยรวมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตเชิงวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ามีปัจจัยหรือ ตัวแปรคั่นกลาง (Mediator) ที่ไม่ได้เกิดจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น ขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ดังข้อค้นพบ จากงานวิจัยของอัมมาร สยามวาลา และคณะ (2551) พบว่าปัญหาความล้มเหลวของการศึกษาไทยไม่ได้มาจากการ ขาดทรัพยากรที่จำเป็น แต่ขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร อันเนื่องมาจาก ความรับผิดชอบของระบบการศึกษา ต่อนักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียนส่วนใหญ่ยังใช้ทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพ และแหล่งเรียนรู้สมัยใหม่เพื่อการ เรียนรู้ (ซุมัคคี อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551) ซึ่งตัวแปรดังกล่าวอาจเข้ามามีผลต่อความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสอง ถ้ามีการควบคุมผลของตัวแปรแทรกซ้อน โดยให้ตัวแปรแทรกซ้อนคงที่หรือจัดอิทธิพลของตัวแปรแทรกซ้อน ออก จากตัวแปรทั้งสอง จะพบว่าบรรยากาศของโรงเรียนจะมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ ประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตเชิงวิชาการได้

3.2.4 ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้าน ผลผลิตที่ไม่ใช้วิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อธิบายได้ว่าถ้าบรรยากาศโรงเรียนลดลงจะส่งผลให้ประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้าน ผลผลิตที่ไม่ใช้วิชาการลดลงด้วย จากข้อค้นพบในการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า สิ่งแวดล้อมการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ในระดับปานกลาง เพราะ ด้วยข้อจำกัดในด้านงบประมาณของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ที่รายได้ส่วนใหญ่มาจากเงินอุดหนุนรายหัวที่รัฐจัดให้ (นาวาลย์ ปานากาแข็ง เมงกาจิ, 2551, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2549) ไม่เพียงพอต่อการบริหารงานโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำให้ผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องมีการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการ และ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ภายใต้งบประมาณที่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับ ต้องปรับปรุงเมื่อเทียบกับโรงเรียนทั่วไป (มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2549 , ซุมัคคี อินทร์รักษ์ และคณะ, 2551) แต่ ทั้งนี้โรงเรียนก็ยังมีความต้องการที่จะให้มีบรรยากาศโรงเรียนที่ดีเพราะปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพการสอนของ ครู และส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนในที่สุด (ปราณี หล้าเบญจ 2553 : นิเลาะ แวอุซัง และคณะ, 2552)

3.2.5 ปัจจัยคุณภาพการสอนของครูได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากปัจจัยบรรยากาศโรงเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเมื่อบรรยากาศโรงเรียนดีจะช่วยให้คุณภาพการสอนของครูเพิ่มขึ้นสูงด้วย คุณภาพการสอนของอาจารย์ การพัฒนาอาจารย์ในด้านการสอน สื่อ สนับสนุนการเรียนรู้ นำมาซึ่งความรู้สึกที่ดีต่อ

นักศึกษา เกิดความรักและความศรัทธา เจตตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนและส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษา (ศุภชัย สว่างภพ ,2555: พรธณวิภา เสาเรียง ,2549 : เณลิ้มพล โพธิ์ศรี ,2546: McBer, 2000: อุไรพรรณ เจนวนิชยานนท์, 2537)

3.2.6 ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า หากโรงเรียนมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการดี จะช่วยให้คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูเพิ่มสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ ชัยนารถ (2552) พบว่า คุณภาพชีวิตของครูได้รับอิทธิพลทางตรงจากคุณลักษณะของผู้นำมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ศรีวาริรัตน์ (2551) ศึกษาโมเดล เชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตของครู พบว่า การสนับสนุนจากโรงเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร นโยบายการบริหารโรงเรียนในส่วนของการทำงานของครู ภาระงานที่รับผิดชอบในโรงเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับนักเรียน สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการทำงาน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเมื่อครูมีปัจจัยด้านโรงเรียนสูงขึ้นก็จะทำให้ครูมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

การประยุกต์โมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวิธีการเชิงสถิติที่มีโครงสร้างเป็นระดับลดหลั่นและมีความสลับซับซ้อน การวิเคราะห์ผลทางสถิติที่ได้จะต้องทำโดยเข้าใจกระบวนการและบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งงานวิจัยนี้ครอบคลุมเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด คือ นราธิวาส ยะลา ปัตตานี สงขลา และสตูล ดังนั้น หากองค์กรอื่น ๆ ที่นอกเหนือเขตเขตของการวิจัย ต้องการนำมาปรับใช้ ควรปรับในส่วนเครื่องมือและตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานนั้นๆ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติที่ได้จากงานวิจัย ผู้วิจัยเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับนักเรียน ตัวแปรความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ด้านผลผลิตเชิงวิชาการ ดังนั้น ครู และผู้ปกครองนักเรียน ควรสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนให้มากขึ้น เพื่อให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครูและโรงเรียน และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนทางตรงและทางอ้อม

2.ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรคุณภาพการสอนของครู และภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ ในระดับโรงเรียน ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ หากแต่มีเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผล คือบรรยากาศโรงเรียน นั่นคือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียนจากครูผู้สอน และภาวะผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหาร ไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ควรส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันมีความแตกต่างกันมาก การส่งเสริมบทบาทการเรียนรู้ของนักเรียนมีขอบเขตจำกัด ดังนั้น ควรนำระบบการเรียนรู้อื่น ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E- Learning) ระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Education) เป็นต้น ซึ่งระบบดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและลดข้อจำกัดของการสร้างบทบาทของนักเรียนในชั้นเรียน และส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนได้

3.จากผลการศึกษาปัจจัยคุณภาพการสอนของครู และภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการ แต่ปัจจัยดังกล่าว ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้านผลผลิตเชิงวิชาการ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามขาดการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ขาดการเชื่อมโยงหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขาดการบูรณาการระหว่างความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระรายวิชาสามัญกับสาระความเข้าใจด้านศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม มีการเรียนการสอนมีลักษณะแยกออกจากวิถีชีวิตที่แท้จริง ที่พึงเรียนรู้ทั้งทางความรู้คุณธรรม ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยบูรณาการหลักสูตรอิสลามศึกษาและหลักสูตรสามัญ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

2.ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลให้ตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านผลผลิตเชิงวิชาการและด้านผลผลิตที่ไม่ใช่วิชาการโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed methodology) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2.2 ควรศึกษาโมเดลการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป

2.3 ควรศึกษาสาเหตุที่ให้ตัวแปรพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไป

2.4 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมที่คาดว่าจะส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนใต้ เช่น ความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียน และความคาดหวังทางการศึกษาของผู้ปกครอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- Creemers, B. P.M. 1993. **Towards a theory on Educational Effectiveness.** in Paper Presented at the Annual Meeting of the International Congress for School Effectiveness and Improvement. Norrkoping, Sweden.
- Hill, P. W. 1996. **School Effectiveness and Improvement : Present Realities and Future Possibility.** <http://www.edfac.unimelb.edu.ac : 80/Lectures/dean Lec/PH text.hlm#anchor 107840>.
- Mann, D. 1989, September. **Effective Schools as a Dropout Prevent Strategies.** NASSP Bulletin. 73.(518): p. 77
- McBer, H. 2000. **Research into Teacher Effectiveness A Model of Teacher Effectiveness.** London Van, Damme Jan et al. (2002). A New Study on Educational Effectiveness in Secondary Schools in Flanders : An Introduction. **School Effectiveness and School Improvement.** 13 (4) : pp.383-397.
- กรรณิการ์ ศรีวาริรัตน์. 2551. **โมเดลเชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตของครู.**วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
- คัตนางค์ มณีศรี และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2541. **วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวัจน์ สองเมือง และคณะ. 2552. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. โครงการความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สคต.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**
- จุฬาลักษณ์ ชัยนารถ. 2552. **การศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อ คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในจังหวัดนครราชสีมา.**ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เฉลิมพล โพธิ์ศรี. 2546. **การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชิดชนก เชิงเขาว์ และคณะ. 2541. “การวิเคราะห์โครงสร้างขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้,” **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** .(กันยายน – ธันวาคม. หน้า 131-157.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ. 2551. **การพัฒนาคุณภาพการจัดการตามวิถีอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อบูรณาภาพสังคมในสามจังหวัดชายแดนใต้.** ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ดวงสมร กลิ่นเจริญ. (2545, กรกฎาคม-กันยายน). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา. **วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา.** 17(43) : 50 – 55.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2535, เมษายน – พฤษภาคม). การวิเคราะห์ประมาณค่าส่วนประกอบความแปรปรวน. **วารสารข่าวการวิจัยการศึกษา.** 15 (4): 9-14.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2552. การวิเคราะห์เชิงสาเหตุพระดับ: Multi – Level Causal Analysis. ในเอกสารประกอบการบรรยายการใช้โปรแกรม Mplus . กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นพมาศ ธีรเวคิน. 2542. จิตวิทยาสังคมกับชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นริศ สวัสดิ์. 2550. การวิเคราะห์พระดับของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปริญญาโท นิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- นาวาลย์ ปานากาแซง. 2544. คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ปัตตานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- นินาวาลย์ ปานากาแซง แมงกาจิ. 2551. การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุฎีกาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นิเลาะ แวอุเซ็ง และคณะ. 2550. การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นิเลาะ แวอุเซ็ง. 2552. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี .(ทุนอุดหนุนการวิจัย)
- ปราณี หล้าเบญจะ. 2553. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ (ศษ.ม. สาขาการวัดและวัดและการศึกษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พรณวิภา เสาวเวียง. 2549. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- มติชนออนไลน์. 2555. ข่าวดี...ที่แดนใต้. มติชนรายวัน. วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ปีที่ 35 ฉบับที่ 12638 อ้างอิง [http:// www. Matichon.co.th/news_detail.php? newsid=1350347716&grpid=03&catid=03](http://www.Matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1350347716&grpid=03&catid=03).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 2549. ข้อเสนอยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- มุหามัดรุษานี บากา และ อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2555, มกราคม- มีนาคม). การศึกษาปัญหา และแนวทางแก้ไขการใช้สองหลักสูตรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 18(1), 215–244.
- รุ่ง แก้วแดง. 2548. สงครามและสันติสุขชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ: มติชน
- เรวดี กระโหมวงศ์และคณะ. (2546). การศึกษาสภาพความต้องการและการพัฒนาทางวิชาการของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม : รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2550. การวิเคราะห์พระดับ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2554. การวิเคราะห์พระดับ MULTI-LEVEL ANALYSIS. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ศุภชัย สว่างภพ. 2555. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ. **วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม**ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม 2555.(ออนไลน์) สืบค้นวันที่ 1 ธันวาคม 2554 อ้างถึง
http://grad.msu.ac.th/jem/home/journal_file/262.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2543. **สรุปผลการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2, 3 และ 4.** กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ . 2554 .**แผนปฏิบัติการราชการการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ประจำปีงบประมาณ 2554** ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12. 2552. **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2552 (ฉบับร่าง).**ยะลา : ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศจังหวัดชายแดนภาคใต้
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12. (2554).**ข้อมูลพัฒนาอิสลามศึกษา.** ยะลา: ศูนย์พัฒนาอิสลามศึกษา .
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12. (2555). การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลอิสลามศึกษาตามโครงการประชุมปฏิบัติการ การวัดและประเมินผลอิสลามศึกษา INET. **ชุดฝึกอบรมครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนใต้.**ยะลา :ศูนย์พัฒนาอิสลามศึกษา
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2552. **รายงานการวิจัยสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้, พิมพ์ครั้งที่ 2,** สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษาสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน วี,ที,ซี, คอมมิวนิเคชั่น.
- องอาจ นัยพัฒน์. 2544. **รายงานการวิจัยการประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542.** สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อมรวิชัย นาครทรรพ และคณะ. 2550. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อท้องถิ่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อะหมัด ยี่สุนทร. 2550. **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม.** ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- อัมมาร สยามวาลา ดิลกะ ลักขพิพันธ์ และสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. 2555. **การปฏิรูปการศึกษาฉบับใหม่:สู่การศึกษาที่มีอยู่อย่างทั่วถึง.**เอกสารประกอบคำบรรยาย “ ยกเครื่องการศึกษาไทย: สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง” (Revamping Thai Education System : Quality for all. ณ ห้องบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ ปี โรงแรมเซ็นทาราแกรด์ เซ็นทรัลเวิลด์. วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2555
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต และคณะ. 2549. “ความต้อองการที่แท้จริงของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้”, **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 12 (ตุลาคม-ธันวาคม).
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต. 2551. **ปรัชญาการศึกษาอิสลาม.** ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อิสมาแอล มะลี. 2553. “คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2537. “การพัฒนาศูนย์สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะ พ ย า บ า ล ศ า ส ต ร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.